

Barbara Janus

Sekretarz Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego

Sprawozdanie z IX Kongresu Pielęgniarek Polskich „Człowiek podmiotem opieki pielęgniarskiej”, który odbył się w dniach 9–11 maja 2008 roku w Solinie

Report from IXth Congress of Polish Nurses — “A man as a subject of nursing care”, 9–11 May 2008 Solina

Kongresy Pielęgniarek Polskich organizowane są od 18 lat, co 2 lata. Zawsze przyświecał im cel zwrócenia uwagi na rozwój pielęgniarstwa oraz aktualny stan badań w pielęgniarstwie. W spotkaniu udział wzięło 285 uczestników reprezentujących środowisko menedżerów w pielęgniarstwie, środowisko naukowe uczelni kształcących pielęgniarki i położne oraz studentów uczelni — kierunek pielęgniarstwo i położnictwo. Zaprezentowano 60 referatów.

Patronat honorowy nad Kongresem objęły Janina Feleńska, senator RP, oraz Ewa Kopacz, minister zdrowia.

W bieżącym roku IX Kongres połączono z II Ogólnopolskim Zjazdem Stowarzyszenia Zastępców Dyrektora ds. Pielęgniarstwa, Naczelnych Pielęgniarek i Przełożonych Pielęgniarek oraz z uroczystym ogłoszeniem wyników III Ogólnopolskiego Konkursu „Pielęgniarka Roku 2007”. W części finałowej konkursu 9 maja 2008 roku udział wzięło 15 finalistek, których zadaniem było opracowanie i prezentacja tematu: „Wzorce osobowe polskich pielęgniarek i ich wpływ na rozwój zawodu”. Pierwsze miejsce i tytuł „Pielęgniarka Roku 2007” otrzymała Katarzyna Rzepka z 10. Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką w Bydgoszczy, II miejsce — Iwona Wojciechowska ze Szpitala Powiatowego w Tczewie, a III miejsce Izabela Cerniewska z Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 2 w Szczecinie. Laureatki nagrodzono dyplomami i nagrodami rzeczowymi ufundowanymi przez ministra zdrowia, Naczelną Radę Pielęgniarek i Położnych, Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie i sponsorów. Główną nagrodę ufundowała firma SKAMEX z Łodzi, Wydawnictwo CZELEJ z Lublina, Wydawnictwo Makmed z Gdańska.

W sesji plenarnej referat wprowadzający — „Rola pielęgniarki w podstawowej opiece zdrowotnej” wygłosiła prof. dr hab. Irena Wrońska. Autorka nawiązała do głównej tematyki ustalonej przez Międzynarodową Radę Pielęgniarek z okazji Międzynarodowego Dnia Pielęgniarek w 2008 roku — „Pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej dbają o jakość i służą społeczeństwu”. W swoim wystąpieniu skoncentrowała się przede wszystkim na charakterystyce podstawowej opieki zdrowotnej, ze szczególnym uwzględnieniem roli i zadań pielęgniarki. Gruntowne zmiany, jakie zachodzą w opiece zdrowotnej w Europie, rodzą wiele kluczowych pytań związanych z profesją pielęgniarską. Do nich między innymi należą pytania, jak pielęgniarki powinny zmieniać sposób wykonywania zawodu oraz jaką rolę powinny odgrywać w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych w przyszłości. Zgodnie z nową wizją pielęgniarka ma być autonomicznym, wykwalifikowanym praktykiem, który może pracować samodzielnie lub współpracować z przedstawicielami innych zawodów w służbie podstawowej opieki zdrowotnej, w każdym środowisku. Rolą jej zaś nie ma być służenie innej profesji, ale informowanie, wspieranie oraz opieka nad człowiekiem i jego rodziną oraz społecznością lokalną — jako szeroko pojmowany wkład pielęgniarki w poprawę ludzkiego zdrowia.

W istocie ludzie sami są autorami własnego zdrowia i na nich ciąży odpowiedzialność za nie. Stąd cała opieka zdrowotna — czy dotyczy ona ludzi dotkniętych ostrymi chorobami lub długotrwałą niesprawnością, czy osób cechujących się zachowaniem szkodliwym dla zdrowia lub narażonych na czynniki ryzyka, czy wresz-

cie chcących dbać o swoje zdrowie — może być skuteczna tylko wtedy, jeżeli nie jest realizowana w oderwaniu od środowiska, w którym ludzie wiodą swoje codzienne życie osobiste, zawodowe i społeczne. Dlatego obecnie podkreśla się konieczność otoczenia opieką w zakresie leczenia, pielęgnowania, pomagania i wspierania nie tylko pojedynczej osoby — obserwuje się zwrot w budowaniu związków z jej rodziną i zbiorowością.

Obrady odbywały się w pięciu sesjach tematycznych poświęconych wielu aspektom pracy pielęgniarskiej, ze szczególnym uwzględnieniem głównego hasła Kongresu „Człowiek podmiotem opieki pielęgniarskiej”.

Sesja I.

Jakość i organizacja opieki pielęgniarskiej

W czasie sesji przedstawiono łącznie 11 referatów, w których skoncentrowano się na zagadnieniach związanych z zarządzaniem w pielęgniarstwie, wskazując na istotę zarządzania i potrzebę wdrażania umiejętności przywódczych pielęgniarek. Kierowanie zespołem ludzkim wymaga od kierownika umiejętności interpersonalnych, bowiem polega ona nie tylko na egzekwowaniu wykonania poleceń, ale także na zrozumieniu i postrzeganiu podwładnych jako równych sobie ludzi. Pomoc w tym może z pewnością asertywny styl kierowania. Taki styl kontaktu polega na wywieraniu wpływu bez przemocy, zawiera w sobie element łagodności, ale zarazem siły i zdecydowania w podejmowaniu decyzji. Takie cechy, jak: otwartość, łatwość w nawiązywaniu kontaktów, odpowiedzialność i zorganizowanie — pomagają w pełnieniu kierowniczej funkcji, natomiast przeszkodą może być nadmierna wrażliwość i impulsywność.

Jednym z istotnych zagadnień w zarządzaniu podsystemem pielęgniarstwa jest problem normowania czasu pracy pielęgniarek, u podstaw którego leży określenie zapotrzebowania pacjentów na opiekę pielęgniarską. Wprowadzenie zmian organizacyjnych poprawiających jakość opieki pielęgniarskiej należy do elementarnych zadań personelu zarządzającego lub bezpośrednio sprawującego opiekę nad pacjentem.

Rozwój zawodowy to proces, który przebiega w czasie i w ramach ogólnego rozwoju człowieka i wiąże się z działaniem, osiągnięciami, ale również z istnieniem, wyrażaniem czy samorealizacją. W okresie intensywnych przemian zachodzących w całym sektorze ochrony zdrowia, w tym w podsystemie pielęgniarstwa, powinien teoretycznie istnieć szereg możliwości związanych z doskonaleniem zawodowym pielęgniarek w Polsce, ważne jest zatem poznanie oczekiwań w tym zakresie.

Sesja II.

Pacjent podmiotem opieki pielęgniarskiej

W sesji zaprezentowano 12 referatów, w których zwrócono szczególną uwagę na wzbogacanie roli pielęgniarki i położnej w praktyce klinicznej i podstawowej opiece zdrowotnej i konieczność interdyscyplinarnej współpracy; w szczególności dotyczyło to takich zagadnień, jak: wiedza pielęgniarek w zakresie znajomości praw pacjenta, wiedza o schorzeniach nowotworowych narządów kobiecych i postawy kobiet wobec badań profilaktycznych; ocena występowania zjawiska krzywdzenia dzieci w kontekście etyki; elementy medycyny komplementarnej w samoopiece osób korzystających z POZ; strategia radzenia sobie z bólem u pacjentów ze zmianami zwyrodnieniowymi stawu biodrowego; model Dotohey Orem w opiece nad pacjentką z rakiem piersi; jakość usług medycznych w opiece paliatywnej; zapotrzebowanie pielęgniarek i lekarzy na kształcenie podyplomowe z zakresu opieki nad pacjentem umierającym; zakres działań podejmowanych przez opiekunów na rzecz osób starszych; jakość i organizacja opieki dla pacjentów po przeszczepach narządów; jakość kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych; opinia pielęgniarek na temat kształcenia podyplomowego.

Sesja III.

Studencka

Prezentowano 9 referatów, które dotyczyły wiedzy na temat samobadania piersi wśród kobiet mieszkających w Polsce i Nowej Zelandii (studium porównawcze); bezpieczna farmakoterapia w opinii badanych pielęgniarek; znaczenie profilaktyki wtórnej w nowotworze jelita grubego; zjawisko przemocy w zakładach opieki; choroby tarczycy jako poważny problem medyczny w Polsce; nadwaga i otyłość jako czynniki występowania nadciśnienia tętniczego; Helen Bridge — amerykańska pielęgniarka w Polsce w okresie międzywojennym, analiza poziomu wiedzy studentów pielęgniarstwa w zakresie historii zawodu; zwiększenie jakości usług świadczonych w jednostkach opieki medycznej dzięki standaryzacji uniformu pielęgniarskiego.

Studenci z Warszawy podczas Kongresu zajęli I miejsce za najlepszą pracę studencką oraz 4 wyróżnienia.

Sesja IV.

Kształcenie i etyka w pielęgniarstwie

Prezentowano 11 referatów, których tematyka koncentrowała się wokół takich zagadnień, jak: ruch zawodowy i przemiany w kształceniu podstawowym pielęgnia-

rek na przełomie wieków; edukacja wobec zmian w pielęgniarstwie — ukazując celowość zmian na poziomie licencjackim i magisterskim, jak też rolę nauczyciela akademickiego, który winien uważnie odczytywać znaki czasu, aby móc dostrzec te wartości, które należy ukazywać młodzieży studiującej; wyzwania stojące przed nauczycielem zawodu pielęgniarstwa — przeszłość, teraźniejszość, przyszłość; oczekiwania studentów kierunku pielęgniarstwo i położnictwo od nauczyciela zawodu względem procesu kształcenia; nauczyciel jutra — modelowa sylwetka nauczyciela akademickiego studiów zawodowych na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo; wzory osobowe pielęgniarek w procesie kształcenia postaw etycznych; opinie pielęgniarek na temat respektowania zasad etycznych w pracy zawodowej; rola i jakość kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych.

Sesja V. **Bezpieczeństwo podmiotu opieki**

W sesji zaprezentowano 17 referatów, w których zwrócono szczególną uwagę na współczesne zagrożenia zdrowia i wyzwania dla pielęgniarstwa XXI wieku, a w tym: bezpieczeństwo pacjentów w szpitalu oraz monitorowanie wypadków pacjentów podczas ich pobytu w szpitalu; edukacja rodziców niemowląt w kontekście zespołu nagłej śmierci (SIDS); rola pielęgniarki w edukacji pacjentów z przewlekłą chorobą reumatyczną; edukacja rodziców w kontekście szczepień ochronnych u dzieci w wieku 0–2 lat; promocja zdrowego stylu życia; jakość snu młodzieży studiującej na przykładzie studentów pielęgniarstwa; wiedza uczniów na temat otyłości a zachowania żywieniowe; znaczenie poczucie koherencji a uzależnienie od nikotyny; poziom wiedzy nauczycieli na temat padaczki w szkołach integracyjnych; subiektywna ocena jakości opieki pielęgniarskiej a natężenie bólu pooperacyjnego u chorych leczonych chirurgicznie; rola personelu opiekunczego w zapewnieniu właściwego odżywiania pacjenta z demencją starczą, hospitalizowanego w placówce opieki długoterminowej; wiedza na temat choroby cukrzycowej pielęgniarek szpitala; wpływ umieszczenia

chorego z chorobą Alzheimera w ośrodku pobytu dziennego na samopoczucie opiekuna.

Podsumowania Kongresu dokonały: przewodnicząca ZG PTP — mgr Dorota Kilańska oraz przewodnicząca Rady Naukowej — dr Aleksandra Gaworska-Krzemińska.

Obecnie jesteśmy świadkami nie tylko ogromnego postępu medycyny, ale również dynamicznego rozwoju pielęgniarstwa — od modelu siostry zakonnej do wzoru współczesnej pielęgniarki — osoby wykształconej, samodzielnie podejmującej decyzje dotyczące pielęgnowania chorego. Przez wiele lat nie zmienił się stosunek społeczeństwa do pielęgniarstwa i pielęgniarki. Zawsze był to i jest nadal zawód cieszący się wysokim stopniem zaufania społecznego. Dzisiaj swoją opieką pielęgniarki obejmują również osoby zdrowe. Nie wystarczy fachowa wiedza, zdolności pedagogiczne oraz oddziaływanie, chociażby najlepsze, na pacjenta. Należy samemu prezentować taką postawę prozdrowotną, aby każdy człowiek nie tylko mógł, ale i chciał czerpać korzyści wynikające z prowadzenia zdrowego trybu życia.

Na podstawie zaprezentowanej problematyki i wyników badań wskazuje się na podstawowe wyzwania stojące przed pielęgniarstwem, w kontekście widzenia człowieka jako podmiotu opieki pielęgniarskiej. Dotyczy to przede wszystkim:

- dotrzymania kroku zmianom i innowacjom w szkolnictwie pielęgniarskim i edukacji ustawicznej pielęgniarek i położnych;
- przemiany ról pielęgniarskich na rzecz promocji zdrowia, zapobiegania chorobom i kreatywności w działaniu;
- rozwijania badań naukowych mających istotne znaczenie dla doskonalenia praktyki pielęgniarskiej i rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej.

Można powiedzieć, że Kongres spełnił swoje założenie — uczestnicy mieli możliwość poznania, jak przedstawia się sytuacja człowieka w systemie opieki zdrowotnej. Liczne dyskusje w sesjach nadały wysoki merytoryczny kształt sympozjum, pozwoliły uczestnikom na wymianę doświadczeń, naukową analizę zarówno teoretyczną, jak i empiryczną — w kontekście podjętej tematyki przewodniej Kongresu.